

Politikai napilap.
Megjelenik (vasárnap és ünneppnap kivételével) mindennap délután 4 órakor.
Szerkesztőség és kiadó hivatal:
Via Ciotta 28.
Telefon sz.: 778
Szám 4 fillér, Vidéken 6 fillér.

FIUMEI HIRLAP

Előfizetési ár:
Helyben házhoz hordva
Egy hónapra . . . 1 k. 20 fill.
Negyedévre . . . 3 k. 60 fill.
Vidéken, postai szétküldéssel:
Egy hónapra . . . 1 k. 80 fill.
Negyedévre . . . 5 k. 40 fill.
Hirdetési díj: Egy 4 hasábos nonpareille sor 10 fillér. Hivatalos hirdetések egy sor 20 fill.

A fiumei kereskedők kartellje.

Az élelmiszer drágaságának a megszokott következménye szerencsésen bekövetkezett. Miután a kereskedősegek a teljes vasárnapi munkaszünetet nem kapták meg, gondoskodni kezdenek a kereskedők arról, hogy ne csak ez a haszon érje őket, hanem egyéb is. Szívesen mellettük állottunk akkor, mikor arra törekedtek, hogy a város érdekeivel kapcsolatosan az ő érdekeik is megvédessenek a kereskedősegek azon követeléseivel szemben, hogy a munkaszünet az egész vasárnapra kiterjedjen. Mert ezt megengedni nem lehetett, tekintve többek közt, hogy a bevásárló közönség késő este szombatban jut pénzhez és azért sem, mert a fiumei üzletek vasárnapi munkaszünetével áttereljük az összes vasárnapi fiumei vásárló közönséget a szusáki piacra.

Azt hittük, a kereskedők beérték ezzel. Most azonban másról értesülünk. Kartellt kötöttek egymás között, hogy bizonyos árukat öt kilogrammig meghatározott árért adják el. Természetesen felemelt áron. Öt kilogrammon felül pedig már szabad verseny van, vagyis nem tilos a konkurrencia.

Ez így nagyon rosszul van. A drágaságot ily vakmerően fokozni nem szabad. A vásárló közönség legnagyobb része öt kilogramm árunál rendszeren kevesebbet vesz, mert *nem tud* többet venni. Kevés a kereset. A kartell tehát azoknak a válllára nehezedik, akik *kevés* kereséssel bírnak. Vagyis a munkás nép vállaira, melynek horderejét már mégsem szabadna oly pokoli módon kihasználni. Kössenek kartellt a kereskedők úgy, hogy az árut öt kilogrammon *felül* emeljék magasabbra. Ugy ám, de ezt nem teszik, mert senki sem bolond akkor öt kilogrammnál többet vásárolni egyszerre. És megint azokra szakad a teher, akik az alatt máris roskadoznak. Azokra, kik egyszerre nem tudnak öt kilogrammnál többet vásárolni.

S mily árukra terjed ki a kartell? Szalonárára, zsirra, cukorra, szappanra. Azokra tehát, mik nélkül háztartás nincs. Érthető is, hogy nem a gombostűkre és gyűszűkre szól a kartell. A szalonna mindennapi eledel. A cukor mindennapi fűszer. A zsir állandó éleltszükséglet. No, éppen csak a szappant lehet bizonyos időre nélkülözni.

A kartell tehát a legraffináltabb.

Tekintve pedig, hogy a legszükségesebb árukra terjed ki, általános. Hogy miért védeni ekkor a kereskedőket, a vasárnapi munkaszünet kérdésében, azt most már nem értjük. Nem érdemes, azt beláttuk. A fogyasztó közönség kizsákmányolása az egész.

A szerb radikálispart alakuló gyűlése. Zimonyból jelentik: Vasárnap este a szerb radikális part Zimonyban látogatott alakuló gyűlést tartott, melyre a radikális part vezére, Tomics Jása, valamint Musiczky orsz. képviselő is megjelent. Dr Babics zimonyi ügyvéd magasztalta az új érárt, mely Horvátországra is csak jót hozhat. Musiczky képviselő azt hangozta, hogy Horvátországnak csakis Magyarországgal egyetértve kell haladnia, hogy boldogulhasson, valamint hogy egy erős Horvátország egy erős Magyarországnak érdeke. Végül nagy bizottságot választottak, melynek feladata a pártszervezkedés továbbfejlesztése.

Pensiamo agli operai.

Abbiamo dinanzi agli occhi l'ordine del giorno della seduta che la Rappresentanza cittadina terrà domani alle 6 pom. L'ordine del giorno della seduta pubblica è assai magro; ma, lo diciamo subito, questa volta c'è ragione a rallegrarsene, e per due ragioni. Anzitutto perchè è sperabile che sarà discussa l'importante mozione dell'on. Alberto Sirola il quale chiede provvedimenti opportuni a favore dei carpentieri. Della fiorente industria della costruzione navale non ci sono rimaste che povere vestigia; ma almeno queste non devono sparire a ricordo almeno di una fonte di prodotti che davano tanta ricchezza alla nostra città e le facevano tanto onore. Si tratta anche — ed è questo assai importante — di garantire a parecchi piccoli industriali in questo ramo una decorosa indipendenza, un lavoro proprio, da dividersi però fraternamente coi loro compagni. L'onorev. Alberto Sirola nella mozione espone con molta convincente chiarezza tutti i vantaggi, tutti i benefici che ai superstiti degli antichi *squeri* così lieti e animati di feconda attività apporterebbe uno spazio adatto e comodo, ove essi potessero dare sviluppo alla modesta, ma pur importante loro industria. Noi speravamo che la mozione sarebbe stata trattata subito nella seduta seguente alla sua presentazione, e, a dir il vero, il Magistrato aveva subito preparata la relazione e così sarebbe potuto avvenire, se ai nostri rappresentanti non riuscisse tanto grave e penoso protrarre d'una mezz'ora la cena. Questo patriarcale costume fa sì che, scoccate le otto, sia proprio raro il caso in cui rimanga nell'aula consigliare il numero di rappresentanti necessari a rendere legali le deliberazioni.

Nella seduta di domani gli argomenti dell'ordine del giorno che

precedono la mozione dell'on. Alberto Sirola saranno assai presto sbrigati, e quindi essa potrà essere a tutt'agio discussa, quantunque essa apparisca così giusta e ragionevole che siamo certi sarà senz'altro accolta ad unanimità. La discussione dunque sarà breve o non ce ne sarà punto. Sarà compito quindi dell'inclito Magistrato a inviare sollecitamente il memoriale all'autorità da cui dipende la concessione dello spazio dall'on. Sirola chiesto a vantaggio dei nostri bravi carpentieri.

La seconda ragione per cui ci riesce gradita l'accennata magrezza dell'ordine del giorno della seduta pubblica si è quella che saranno finalmente sbrigati gli affari della seduta riservata che si trascinano da una seduta all'altra dal giorno cui il Consiglio patrio ha ripreso dopo le lunghe vacanze estive, la sua attività.

Sono vedove, orfani; sono persone esaurite da un lungo servizio, oppresse da debolezza o dolore che chieggono provvedimenti che umanità ed equità impongono; sono altre persone che hanno compiuto lavori e devono essere equamente retribuite; sono impiegati entrati legalmente nel possesso di diritto e dev'essere loro fatta giustizia. Infine vengono chiesti umanitari provvedimenti per infelici che stentano la vita e implorano, in una via o nell'altra, un soccorso. No, speriamo che in questi casi, quando non fosse pienamente giustificata la voce del dovere, si ascoltasse pure quella dell'umanità. Oh! facciamo che sieno risparmiati angosce sin dove è possibile e il Consiglio patrio purga la mano ravvivatrice ai miseri perchè abbiano un po' di sollievo, sin dove dal bilancio gli è consentito.

Ritornando al tema di quest'articolo, ci piace poter affermare che noi non fummo mai adulatori degli operai; anche ad essi, a qualunque categoria appartengano, abbiamo ognora francamente detto l'opinione nostra; poichè sopra ogni diritto, sopra ogni pretesa, noi consideriamo più sacri i diritti e le esigenze della giustizia. Caldissimi propugnatori del benessere degli operai, sollecitatori assidui di provvedimenti diretti a garantirne l'esistenza, a renderla il più possibile sopportabile e anche — quando le circostanze lo consentano — ricca di soddisfazioni e di gioie, non li seguiremo certo in quelle aspirazioni certo non lodevoli che offendessero in qualsiasi modo la giustizia. Poichè, bisogna convenire, v'è in qualche loro aspirazione qualche cosa di stridentemente egoistico, e nel loro pensiero i diritti dell'uomo significano diritti esclusivamente loro, quasi gli altri non fossero più nemmeno uomini.

Il tempo che va preparando tutta la possibile giustizia sociale, sanerà anche questi guai; e gli operai saranno lieti del benessere conseguito, senza mettere la loro compiacenza nel vedere danneg-

giati anche esizialmente, e umiliati gli altri.

Ma ciò che i lavoratori hanno supremo diritto a pretendere si è che si pensi seriamente alla tutela della loro vita, esposta troppo spesso e con crudele leggerezza a gravi pericoli. Non è molto nel cantiere in costruzione a Bergudi avvennero, una dopo l'altra, in breve spazio di tempo, due disgrazie, la prima specialmente gravissima.

In entrambi i casi fu constatato che, quando si fossero prese le debite precauzioni, precauzioni tassativamente prescritte, le disgrazie si sarebbero evitate; fu quindi constatato che di quelle disgrazie su qualcuno cadeva la responsabilità. Non sappiamo se qualcuno sia stato chiamato a rispondere, anzi crediamo che nessuno si sia curato di farlo. Lungi da noi il grido della vendetta; ma la vita dell'operaio è sacra e chi mostra di non voler tener conto di questo principio fondamentale di giustizia e di umanità, non può rimanere impunito, perchè questi casi non si ripetano. Devono esser presi provvedimenti seri, severissimi a tutela dell'uomo che vive del sudore della sua fronte onorata, e si deve essere inesorabili nell'esigere le cautele prescritte, e verso chi le trascura.

Noi avremmo voluto che qualche padre della patria avesse in quell'occasione fatta sentire la sua voce, e che il consenso si fosse rivolto a reclamare provvedimenti atti a impedire che disgrazie così gravi rattristino così spesso l'animo dei cittadini e arrechino tanti dolori e tante miserie.

A magyar iskolahajó.

A képviselőházban megszavazott szabadhajózási törvényjavaslattal a magyar iskolahajó legközelebbi építése is befejezett tény. Az iskolahajó megépítésével a magyar társadalom egyik leghőbb vágya teljesül. Időszertü ez alkalommal megemlékezni ama mozgalomról, melyet a társadalom már évekkkel ezelőtt az iskolahajó megépítése céljából megindított. A mozgalom legbuzgóbb kezdeményezője és ébrentartója Solymássy Oszkár tengerhajózási főfelügyelő és a fiumei m. kir. tengerészeti akadémia igazgatója volt ki az iskolahajó megépítését életcéljául tűzte ki magának és ki most életének egyik legforróbb vágyát látja megvalósulni, a melyért annyi önzetlen, fáradságos munkát áldozott.

Az iskolahajóról szóló törvényjavaslat tizenharmadik szakasza így szól:

A kereskedelemügyi miniszter fölhatalmaztatik, hogy a tengeri szabadhajózás és a tengeri hajók építésének segítésére engedélyezett költségvetési hitelekkel egz vitórlás iskola-hajó építését és üzemben tartását az ezen törvény rendelkezéseitől eltérő alapon más föltételek alatt és nagyobb mértékű támogatással is biztosíthassa.

A törvényjavaslat megokolásában a kereskedelmi miniszter az iskolahajóról ezt mondja:

Ama nagy nehézségek folytán, a melyek a tengerészek kiképzéséhez szükséges vitorlás hajózás teljesítésénél vitorlás hajóink pusztulása óta egyre fokozódnak, mindinkább előtérbe nyomul ama követelmény, hogy a kiképzés céljaira egy modern szerkezetű vitorlás iskola-hajó szerezzék be. Különösen a fiumei tengerészeti akadémiából és a buccarii tengerészeti iskolából kikerült növendékek gyakorlati továbbképzésére szükséges, hogy egy ily iskola-hajó mielőbb beszereztesse. Az iskola-hajó beszerzésénél és különösen üzemben tartásánál az oktatás követelményeinek kellő kielégítése végett egészen más szempontok irányadók, mint a tisztán szállításra szánt hajóknál; erre való tekintettel tehát a javaslat 13. szakaszában fölhatalmazást kérek, hogy az iskola-hajó forgalomba állítását a rendes föltételektől eltérőleg és nagyobb támogatás nyújtásával is biztosíthassam.

A közlekedésiügyi bizottság jelentésében ezt mondja: A javaslat keretében egy vitorlás iskola-hajó beszerzésének és üzemben tartásának biztosítása is fölvétetett. Ezen intézkedést a bizottság osztatlan helyesléssel fogadja és egyértelműleg kifejezi ama óhaját, hogy a kérdés az e részben általánosan megnyilvánult kívánsághoz képest e célnak megfelelően mielőbb megoldassék.

HIREK.

— **A fiumei áruforgalom megnyitása.** A nagy vagonhiány súlyos kellemetlenségbe sodorta az országot. A veszedelem tetőpontját néhány nap előtt érte el, amikor a fiumei árufölvételek becsüztették. Ez az intézkedés valóságos csapásként nehezdedik egész gazdasági életünkre és orvoslása legsürgősebb kötelessége a kormánynak. Ugy látszik van is erre remény, amit az Államvasutak igazgatósága a következőkben ad hírül: „A magyar királyi államvasutak igazgatósága jelenti, hogy Fiumében az időjárás kedvezőre fordult, a hátralék feldolgozása serényen folyik s ennél fogva Fiuméba rendelt áruk előreláthatólag e hónap 15-étől kezdve ismét felvehetők lesznek.”

— **Uj magyar egyesület.** Megemlékeztünk már arról a mozgalomról, mely a fiumei polgárság körében egy új egyesület szervezése érdekében folyik. A mozgalom már messze stádiumban van s már csak rövid kérdése, hogy az alakuló gyűlést egybehívják. Hogy az új egyesület mentül szélesebb keretben alakuljon meg, arra nézve sokan azzal fordultak a *Fiumei Hirlap* szerkesztőségéhez, hogy szólítsa fel a város polgárságát, hogy a megalakulásnál mentül nagyobb számban vegyenek részt.

Ennek következtében a *Fiumei Hirlap* készségesen szólítja fel a város hazafias érzelmű polgárait nyelvkülönbség nélkül, hogy az új egyesület megalakulása érdekében a mozgalom kezdeményezőihez mentül számosabban csatlakozzanak.

Tekintve, hogy a polgárság között csak egy ívet kövöznék és az sokat elkerülhet, vagy hosszú időt venne igénybe az iv állandó köröztetése, ki hozzá aker járulni, erkölcsi segélyével az egyesület

megalakításához, az levélben vagy levelezőlapon tudassa nevét és címét a Fiumei Hirlap szerkesztőségével.

— **Japán ujság — magyarokról.** Tokióban római betűkkel nyomott japán ujság jelent meg „Romaji” címmel. Két magyar vonatkozású cikk van benne: az egyik gróf Zichy Jenőt mint ázsiai utazót, a másik dr. Pröhle Vilmost, a kiváló orientalistát méltatja mint japán nyelvész. Bemutatja az arcképeket is. Dr. Pröhle Vilmosról Ando Kensambaro, a Magyarországon járt japán tudós ír méltatást „A nagy magyar nyelvész” címmel, elmondva benne, hogy mennyire meglepte és megörvendeztette, amikor nálunk jártában olyan magyar tudósra akad Pröhleben, aki alaposan ismeri a japán nyelvet és irodalmat. Fényképmásolatban közlésezi cikkében Pröhlenek egyik japán nyelvű levelét is, hogy a japánok meggyőződhetnek róla, hogy milyen tisztán ír japánul a tudós magyar orientalista.

— **Cigánybanda Fiumében.** A jó zene állandóan hiányozni szokott Fiuméből, a cigányok jó hírét egy-egy vándor, bandájától elszakadt cigány szokta elrontani. Megjárták ez olyankor, mikor jó cigánybanda érkezik a városba s a közönség nem támogatja olyan kedvvel, mint ahogy megérdemelnék. Fiumében most a *De la Ville* kávéházban játszik állandóan *Rácz Feri* híres bandája. A legjobb erőkből van összeállítva, a legszébb magyar nótákat játszik, de mit ér, ha a magyar közönség nem igen keresi fel őket. Az unalmas napokon örömmel vehetné a közönség, hogy egy jó cigánybanda nótáit hallgathatja. Az értéktelen mulatságra azonban nagyobb a kedv Fiumében, mint egyébre s ugyszólván belenyughattunk volna abba, hogy itt a mi magyar, ha *magyar zene is*, nem támogatják. *Rácz Feri* zenekara azonban, azt hisszük, megnyeri a közönség tetszését. A primás kitünő játékn kívül *Rácz Gusztó* gordonkaszólistája és *Rácz Dezső* cimbalmost említjük föl. A zenekar ma Abbaziában játszik a „Bristol” szállodában, pénteken és szombaton pedig újból a *De la Ville* kávéház közönségét mulattatják. Remélhetőleg, sok hallgatója akad *Rácz*eknek.

— **Di passaggio.** Ieri sera, col ce ere della linea di Carlstadt, giunse qui da Zagabria il bano della Croazia, Pejacevic. Fu ossequiato alla ferrovia dai capo distrettuale di Sussak, barone de Zmajc e quindi salito in vettura, prosegue per Abbazia.

— **Elargizioni.** Alla Società degli Amici dell'Infanzia pervennero dalla Società di navigazione „Adria” cor. 13.20. Ringraziamenti.

Per onorare la memoria del defunto capitano Francesco Morovich, pervennero al Club dei Capitani marittimi pro fondo famiglia di naufraghi: Dalla signorina Luigia Morovich cor. 20, dai signori Ante e Gino de Cosulich cor. 20.

— **Linea diretta Fiume-Abbazia dell'Ungaro-croata.** Incominciando da oggi, giovedì 15 corr. i piroscafi della linea diretta Fiume-Abbazia dell'Ungaro-croata entreranno — con tempo bello — nuovamente nel porto di Abbazia ed approderanno al molo vecchio; qualora però il tempo non lo permettesse l'approdo seguirà a Volosca.

— **Kereskedők szövetezete.** A fiumei kereskedők körében megállapodás jött létre, hogy f. hó 15-től, máttól fogva több árucikket, u. m. cukrot, szappant, zsirt, szalonnát, olajat stb. öt kilón aluli mennyiségben csakis egy áron adnak el, melyet minden kereskedő köteles betartani; csakis öt kilón felüli mennyiségnél szabhatja meg a kereskedő az árát tetszése szerint. Szóval, a már eddig is túrhetetlen drágaság e megállapodás következtében még fokozódni fog.

— **Az első horvát takarékpénztár katonai házassági biztosítékai.** A közös hadügyminiszter a katonai hivatalos közlönyben f. évi november hó 7-én 6909/P. r. szám alatt közzétette, hogy az első horvát takarékpénztár 4°/_o és 4^{1/2}^o/_o-os biztosítékai katonai házasságoknak elfogadtatnak.

— **Az amerikai kivándorlás.** New-Yorkból írják, hogy a magyarországi bevándorlók száma egyre növekszik. A múlt héten ez a szám a *maximumát érte el*, amennyiben háromezeröttszáz-negyvennyolcan érkeztek a newyorki kikötőbe. Ezek közt volí: 649 magyar, 1710 tót, 458 német, 570 horvát és 161 román.

Newyork államba maradt 69 magyar, 146 tót, 31 német, 36 horvát és 10 román. Pennsylvaniába ment 75 magyar, 200 tót, 42 német, 33 horvát és 17 román. Ohio államba ment 84 magyar, 200 tót, 68 német, 27 horvát és 28 román. New-Yersi államba utazott 41 magyar, 202 tót, 32 német, 75 horvát, 15 román. Connecticut államba ment 21 magyar, 46 tót, 8 német és 13 horvát. West-Virginia ment 12 magyar, 153 tót, 3 német 45 horvát és 16 román. Missouriba ment 51 magyar, 97 tót, 79 német, 22 horvát. Michigan államba ment 87 magyar, 181 tót, 28 német, 39 horvát és 20 román. Delavareba ment 25 magyar, 32 tót, 11 horvát. Illionis államba ment 76 magyar, 195 tót, 49 német 59 horvát 30 román. Indianába ment 92 magyar, 200 tót, 49 német és 60 román. Californiába ment 57, Coloradoba 23 horvát. Montanába ment 31 román.

— **Apró hírek. Az önkéntes fegyvere.** Kassáról jelentik: A 34. gyalogezred önkéntes iskolájának gyakorlata közben szerencsétlenség történt. Az egyik önkéntes fegyverébe valahogyan éles töltés került, a mikor fegyverét elsütötte, a golyó Bosits Miklós főhadnagy lábába fúródott. A sebesültet a katonai kórházba vitték. A katonai hatóság megindította a vizsgálatot.

— **Szögyény-Marich utazásai.** Bécsből jelentik: Szögyény-Marich László berlini osztrák-magyar nagykövetet hétfőn a király kihallgatáson fogadta. A nagykövet ezután Baró Beck miniszterelnöknel tett látogatást és hosszabb beszélgetést folytatott vele. A nagykövet kedden reggel Berlinbe utazott, hogy a Pétervárról érkező báró Aehrenthal külügyminisztert fogadja.

— **Liberális és klerikális diákok harca.** Grácból jelentik: Az egyetemen a liberális diákok a klerikális ifjúság folytonos kihívó viselkedése miatt sztrájkolnak. Az orvosi fakultáson két előadásról elvonultak a diákok, mert a klerikális Carolina-diákegyesület tagjai is odajöttek.

— **Leszakadt egy állvány.** Tegnap ismét súlyos baleset történt egy fővárosi építkezésnél. A Kén-utczában leszakadt az állvány, amely alatt Szloboda József és Supper János munkások dolgoztak. Mind a kettő életveszélyes állapotban került a Szent István-kórházba.

— **A királysértő néma.** Budapesten a Kerepesi-úton egy szerencsétlen külsejű fiatalember kélt szánalmat a járőkelőben. A szerencsétlen embert Lengyel Jánosnak hívják, némasága miatt sokan megsajnálják. Tegnap a fiu koldult, mire egy rendőr a főkapitányságra kísérte. Utközben a düh megoldotta nyelvét a némának. Csak úgy dült belőle a sok durvaság, miközben a királyról is megemlékezett reprodukálhatatlan szavakkal. A rendőrség a megszólalt némat királysértés miatt letartóztatta.

— **Világra szóló magyar találmány.** Köztudomású, hogy az eddig használt falfestések, ugy a tartósság, mint a közegészség szempontjából tökéletlenek. Jobb hiányában azonban még ma is ezeket használjuk. Hazai szükségletünk fedezésére mintegy 20 millió korona értékű festékeanyagot importálunk. Ezt a nagy importot redukálhatjuk a nullára, ha szükségletünket a Lörinc-féle szabadalmazott festékekkel pótoljuk, a melyet 14 évi kísérletezés és gyakorlati alkalmazás után legelső szaktekintélyek, mint Hausmann Alajos, Cserhádi Jenő műegyetemi tanárok, dr. Csatory Lajos közegészségügyi tanácsos, dr. Uhryk Nándor az orsz. tébolyda v. főorvosa, egészségügyi tanár, Hubert József műépítész, Dobieczy József mernök, a Magyar Jogvédő Egyesület igazgatója stb. előtt is kipróbált festékek minden követelményt teljesen kielégítenek. Ezzel a szabadalmazott festékekkel eszközölt festések, meszelések, diszítések vagy mintázatok a

falakon, utcai homlokzatokon, simák, síkosak, ennélfogva a port fel nem fogják, a felületre szilárdan rögződnek s nemcsak nem porlódnak, hanem szappanos vízzel moshatók. Száraz kefével ki is fényesíthetők, mely fény a lemosás után is maradandó.

A felsorolt előnyei mellett a legnagyobb az, hogy ára egyenlő az eddig használt festékekkel. A festéksorozat bármilyen tárgy vagy felület (új vagy ócska fa, deszka, kerítés, vakolt, meszelt, festett fal, kő, téglá, cserép, fűz, fém, üveg stb.) festésére alkalmas.

Takaróképeségüknel fogva az eddig nélkülözhetetlen előmeszelés, fallemosás, olajos beeresztés fölösleges. A Lörinc-féle festékek az eddigi eljárás szerint használandók tetszés szerinti színben. Ezen festékeknek páratlan előnye közegészségügyi szempontból, hogy a falak belelegzését nem gátolják és az időjárás hatásait követik.

Ennek az új páratlanul álló magyar szab. festéksorozatú anyagoknak előállítását és forgalomba hozatalát is célozzák Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszternek iparfejlesztési — már elfogadott — törvényjavaslata, a mely hivatalos szakiparunk minden ágát megerősíteni és a nagy külföldi behozatalt fokonyként kiküszöbölni. Ezen szab. festékek nagyban gyártására a kormány támogatásával részvénytársaság van alakulóban 1,000,000 kor. alaptőkével 10,000 drb. névre szóló 100 koronás névértékű részvény kibocsátásával: A részvényjegyzési íveket már szétküldötték az alapítók. Részvényeket jegyezni november hó 30-ig lehet a Belvárosi Takarékpénztár r. t.-nál Budapesten és az alapítók központi irodájában Budapest, Kerepesi-ut 17. szám.

— **Dr. Feles-féle Stomatin** a fogakat néhány napi használat után hó fehérre tisztítja. E *magyar gyártmány* kapható minden drogeriában és gyógyszerárban.

— **Dr. Keszthelyi Péter** Szusákon lakik a 68. számú Ruzsics-féle házban. Telefonszám 499. Rendel délelőtt 11-től 12 és félóraig és délután 2—4ig.

— **A De la Ville kávéházban** *Rácz* testvérek világhírű budapesti zenekara ma és minden este hangversenyez.

IRODALOM.

Havass Rezső könyve.

Dalmáciát *Havass* Rezsőnél jobban senki sem ismeri a hazában. Évtizedes kutatásaiban nemcsak a régi műemlékeket kereste elő minden zeg-zugában a gyönyörű országban, mik a kapcsolat még szorosabbá teszik Magyarországot és közte, hanem megtalálta a dalmátok szívében azt az érzést is, mely minden időben Magyarországhoz fűzi őket.

A sok latin műemlékek között bőségesen vannak elszórva a magyar királyok műemlékei is. Dr. Havass Rezső a „*Dalmácia*” kötetében hű leírásokban és képekben, mutatja be azokat az érdeklődőknek. Alig akadáhat olyan ember a hazában, kit ne érdekelne már ma *Dalmácia* hozzánk való viszonya. Ez a kérdés mind jobban érdeklí a politikusokat is. Dr. Havass Rezső kiváló politikai előrelátással kezdett foglalkozni a „*görbe hegyek országával*.” Mikor még alig törődtek azzal a szép és fontos földdel, dr. Havass Rezső már oda járogatott, kutatott, akciót indított, még pedig sikeresen, a Dalmácia kérdésének érdekében.

Sok nehézséget, fáradságot kellett leküzdenie. Természetesen, legnehezebb volt megtörni a magyar közönyt jegét. Mennyi hirlapi cikkbe, röpiratba s más irodalmi munkájába került Havassnak elérni azt, hogy munkáját azzal honorálják, hogy érdeklődjenek *Dalmácia* iránt. Főolvasások egész serege követte munkáit. Városról-városra ment hirdetni Dalmácia szépségét, fon-

tosságát; ismertetni az emlékeit, melyek egész serege azt hirdeti némán, hogy Magyarország és Dalmácia már régen egységet képeznek.

Bizony, ezt a nehéz munkát, csak a középkori lantosok fáradozásaihoz hasonlíthatjuk. Szájrol-szájra mentek a Dalmáciáról szóló igaz regék. Diákok évizeteken át ugyszólván csak dr. Havass Rezső kir. tanácsos áldozatkészsége révén hallhattak valamit Dalmáciáról.

Nemrégiben az *Urania* színházban mutatta be dr. Havass Rezső szép felített képekben Dalmácia szépségeit, felolvasással a magyarizá-
tok kapcsán. Összegyűjtött adataiból pedig most egy izléses, díszes munkát állított ki.

A munkában élénk tárul Dalmácia szépsége. Könnyed tollal mutatja be a szerző nekünk nemcsak Dalmácia irodalmát, melynek számtalan magyar vonatkozású tárgya van, hanem a nepe lelkét, esze járását, szíve érzését. Kétféle beosztással vannak ezek a kö-
ben élénk állítva. Kevés
gos munkát lehet oly
olvasni, mint dr. Havass Rezsőnek ezt a legutóbbi munkáját. A munkából alkalomadtán néhány nagyon szép és érdekes részt mutatunk be olvasóinknak.

k. n.

TÁVIRATOK.

Nemzetiségiek viszálya.

Budapest, nov. 15. A *Kiszei* Kálmán mandátumának megsemmisítése folytán megüresedett párdányi mandátumot ma elközdnek jelenleg a nemzetiségiek. A kerület választóinak túlnyomó része szerb s csak csekély számban olái, mindazonáltal az oláhok is jelöltet akarnak állítani és azt kívánják, hogy az ő emberük legyen a nemzetiségi párt hivatalos jelöltje. A szerbek viszont *Manojlovics* Václav dr.-t akarják jelölni szerb programmal s ehhez a kerület szerb választóinak többségére való tekintettel ragaszkodnak is. Egyelőre még nem tudtak megegyezni, de reménylik, hogy sikerül valamilyen megállapodásra jutni.

Izgató pap.

Turócszentmárton, nov. 15. Az itt megjelenő *Narodny Hlasnik* című félhavi politikai tót lap ellen osztályellenes izgatás miatt a kir. ügyészség pert indított.

A táborig pap rejtélyes halála.

Budapest, nov. 15. A tragikus véget ért *Szueghény* József dolgában a rendőri nyomozás megállapította, hogy az idegbajos főpap a nyugati pályaudvarról távozva, a Váci-útra ment, a hol fölszállt a rákospalotai villamos vasútnak egyik kocsjára Belovay Rafael kaulutzól tizenkét krajcáros jegyet kért. A mikor a kalauz már a jegyet leszakította, akkor derült ki, hogy csak tizenegy krajcárja van. Ebből azt következtették a rendőrség hogy már akkor nem volt nála a pénze. Szueghény a villamossal kiment Rákospalotáig, a hol az éjszakai sötétségben eltűnt. A rend-

őrség azt hiszi, hogy a főpap eltévesztette a villamos kocsi s hogy tulajdonképpen a körüli villamosra akart fölszállni, amelyen tizenkét krajcáros jeggyel éppen Lónyáiucai lakásához utazhatott volna. Ez a távedés okozta tragédiáját. Hogy azonban pénze hová lett, az még mindig titok.

A müncheni merénylet.

Berlin, nov. 15. A müncheni állítólagos merényletet illetőleg konstatálták, hogy egy tornászok által föllíttott emelvény dűlt össze akkor, a mikor a császár kocsija a Mária-térre befordult. Egy tizenhét éves diáknak fejére esett egy deszka s megsebesítette.

Uj ágyugolyó.

London, nov. 15. Az angol hadi- és tengerészeti hivatal az utolsó időben kísérleteket tett egy új ágyugolyóval, a melyből igen nagy sikereket vár. Az új golyóknak szokottan hármasa van; az eddigi hegyes forma helyett a gölvő fején kőbelyalakat bémélyedés van. A hármas golyókat átmérőjű golyó a legnagyobb könnyűséggel út keresztül olyan páncéllemezt, a milyen a legujabban készült *Dreadnought* csatahajóé. Ha az új golyóval tett tapasztalatok beválnak, akkor jövőben a csatahajókat az eddiginél sokkal erősebb páncéllal kell ellátni.

Az oroszországi ememények.

Berlin, nov. 14. Pétervárról jelentik, hogy *Witte* gróf teljesen alapvetően nyilvánította az újságoknak azt a híreit, hogy az orosz kormány nem mondta kívánatosnak Pétervárra való visszautazását. Az orosz kormány ilyen irányu nyilatkozatot egyáltalán nem tett, de a feketé század pártja figyelmeztette *Witte*-t, hogy egyelőre maradjon külföldön, mert Oroszországban nagy veézelem fenyegetné életét.

A francia külügyminiszter Magyarországról.

Páris, nov. 15. Egyik itt élő magyar újságíró a napokban fölkereste *Pichon* francia külügyminisztert s kérdést intézett hozzá a szerb kölcsön s a szerb ágyurendelés sokat hánytorgatott dolgában. E beszélgetés során a francia külügyminiszter magyar barátaira és öszekötetéseire terelte a beszédet s megkérdezte azokra a hírekre vonatkozólag is, melyek *Pichon* székfoglalásakor a francia sajtóban elterjedtek, utóbb a németeknél is visszhangra találtak s a melyeknek lényege az volt, hogy *Pichon* magyar államférfiak körében erősen propagálja a magyar-francia szövetség eszméjét.

Pichon erre nézve ezeket mondta:

Igen szívesen emlékezem vissza legutóbbi budapesti tartózkodásomra. Ennek ma már tizenöt esztendeje, de osztatlan szimpátiámat Magyarország iránt ez esemény-

teljes időközön keresztül is változatlanul megőriztem. Akkori főkonzulunk, *La Barre* ur szalonjában több előkelő magyar politikussal találkoztam, a kik közül mint igen képzett és széles látókörű emberek, különösen *Beóhy* Ákos és *Károlyi* Gábor gróf gyakoroltak rám mély hatást. Néhány párttársi ülésen is résztvettem s világosan emlékszem még az akkori miniszterelnökre: *Szapáry* Gyula grófra és *Apponyi* Albertre, a ki akkor lájt a csendőrség felelősérga portepéinek dolgában hivesen támadta a kormányt. Ebből az időből ismerem a jelenlegi miniszterelnököket, dr. *Wekerle* Sándort és *Polónyi* Gézárt is.

Ezek azok a vonatkozások, a melyek engem magyar politikuskokhoz fűznek, de amint látja, ezek nem új keletűek. Nagyon sajnálom, hogy nem volt alkalmam kedves földijével közelebbi ismeretségbe jutni, mert hiszen a lefolyt tizenöt esztendő alatt mindössze *Zichy* János gróffal találkoztam egyszer *Péterváron*. Teljesen indokolatlan lenne, hogy ennyire fogják éppen egy olyan orosz hordereit eszméinek propagálására, mint ez a szövetségeseim. Nem kell talán külön bizonyítanom, hogy ez az egész dolog olyan mese, a melyet komoly politikus egy pillanattig sem tartana valószínűnek. Leköteleznie, ha ezt megírja.

Una bomba al Caffè Aragno.

Roma, 14. Stasera alle 18.20, mentre il caffè Aragno era affollatissimo e così pure il Corso Umberto I si vide un individuo basso e tarchiato di media età avvicinarsi alla prima porta del caffè, prospiciente sul Corso e deporre presso al gradino della soglia un involto, una specie di valigetta coperta da un mantello e quindi allontanarsi tranquillamente. I frequentatori del caffè guardavano quando all'improvviso si udì una forte detonazione; si sollevò un denso fumo e una innumera di chiodi volò in diverse direzioni. Scoppiò un grande panico; alcuni tentarono di raggiungere l'individuo. Accorse gran folla e intervenne la polizia. Vi sono due feriti fortunatamente non gravi.

Dai più si ritiene che la bomba sia stata fatta esplodere in segno di protesta contro gli arresti fatti domenica in Piazza Vittorio Emanuele durante la fallita dimostrazione anarchica.

Ruhatisztítás,

javitás és vasalás

A n. é. közönség b. tudomására hozom, hogy mindenféle férfi ruhát tisztításra javításra és kivasalásra legolcsóbban átveszek. A munkát **legpontosabban** elvégzem. A ruhát háznál is átveszem, ha címet és lakást egy levelező lapon megneveznek.

Pártfogást kér

mély tisztelettel

Deutsch M.

Corsia Deák 34.

Bühnenausbildung

übernimmt ein ehem. Mitglied der Meininger Hofbühne (Bei Beendigung des Studiums sofortige Engagement-Vermittlung). Privatstunden in u. ausser dem Hause. Näheres: **Abbazia, Reichsstrasse, 26, I. Stock bei Mathilde Seeburg.**

Hófehérre

tisztítja a fehérműt, inggalérokat és kezelőket klórmész nélkül az

Uj mosó- és vasaló-intézet.

Fiume, Via Belvedere superiore 7.

Levelezőlapi értesítés esetén a háztól elszállítja. Az elkészült fehérműt hazaszállítja.

A „*Fiumei Hirlap*“-ot a következő üzletekben és dohánytözsdékben árusítják:

Globus, Via Vincenzo de Domini

Sablich, Via Municipio 1.

Gregorich Via Fosso 3.

Capadi Via Duomo

Simom Via del Ponte

Barbis, Via Adamich.

Potosnjak, Via Molo. Casa Greca.

Wolf, Via Pile 2.

Camera, Corso 16.

Candellari, Corso 2.

Agenzia Gazette, Via Riva 6.

Sichich, Via Andrassy 7.

„MONTE VERDE“

vendéglő

Via dell'Ospedale 7. szám.

Ajánlja a n. é. közönségnek legizletesebb

magyar konyháját

valamint kitűnő

magyar- és dalmát

borait

a legmérsékeltőbb árak mellett.

Abbonensek elfogadtatnak.

Csima Sándor

Fiume, via dei Molini I. em.

(Ružić-féle ház.)

Tyukszemvágó és masszírozó műterme.

Hölgyek részére külön terem, női személyzettel.

Il callista

Alessandro Csim

ha aperto in casa Ružić

Via dei Molini, I piano un

Ambulatorio da callista

e massaggiatore per signori.

Il massaggio alle signore

verrà fatto dalla sua con-

sorte.

Prima della colazione mezzo bicchiere di acqua amara SCHMIDTHAUER

Igmándi acqua amara

mette in ordine e regola completamente in 2-3 ore lo stomaco più rovinato. L'usarlo una vera benedizione e per quelli che soffrono stitichezza

Si avere puo in ogni luogo A Fiume all'ingrosso, per la Città, il Litorale, e la Dalmazia, nel deposito aque minerali di F. HEIN Hotel Déak in dettaglio nella DROGERIA FRANCESCO JECHEL, in fiasche da 30 e 50 centesimi.

Benkő sorsjegye Bankó!

AZ I. OSZT. SORSJEGYEK ÁRAI:

1/8 K1.50

1/4 K3.-

1/2 K6.-

1 K12.-

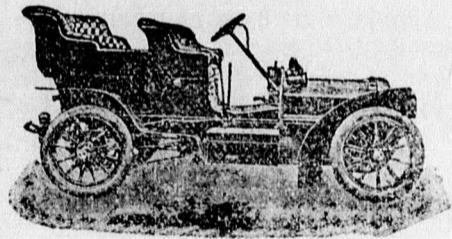
BENKŐ BANK BUDAPEST, ANDRÁSSY UT 60

A Benkő-bank képviselője: Draginja Milosev, Sušak, Strossmayer utca.

Furlach F.

Kerékpár raktár
és
mehanikus műhely
FIUME, Piazza scarpa.

Kerékpárok, automobilonok javítása és egyes részek kicserélése. Auto garage olaj-, zsír- és benzin szállítása.

Kerékpárok eladása és kiköcsönzése.

VEGLIACH A.

Bádigos műhelye

== FIUME ==

VIA CIOTTA 12. (az udvarban)

Elvállal mindenféle a szakmába vágó munkákat, javításokat stb. legolcsóbban, úgy a városban mint a vidéken. Tervezeteiket ingyen és bérmentve küld. Fürdőkádakat kölcsönöz.

Fiatal ember,

aki a magyar- és német nyelvet szóban és írásban teljesen bírja és már irodákban alkalmazva volt, vállalkozik bármely állás elfoglalására, a melynek megfelelni képes. Cim e lap kiadóhivatalában.

Szép butorozott

szoba, 2 ágygyal, erkélylyel, Abbaziában, tengeri kilátással havi 70 koronáért kiadó. Cim a kiadóhivatalban.

Hol vesszük a legizlésebb és legolcsóbb ékszereket?

Engelsrath J.-nél

Fiume Adamich-tér és Abbazia, villa Stiglic, szemben a vásárcsarnokkal.

Arany, ezüst, drágakő és régészeti áruk legnagyobb raktára.

Órák, moretti különlegesség, fiumei és abbaziai emlékek.

Legolcsóbb árak.

Saját műterem órák és mindenféle ékszerek javítására, átalakítására és készítésére.

Telefon sz. 758.

ABBAZIA,

„Nemzetközi Hálókocsi Társaság“
fürdőtelepe egész éven át nyitva.

Iroda: Stefánia szálloda.

Sürgőnycim: Kuranstalten Abbazia.

Egészen új berendezés. A fürdőigazgatóság összes épületei renoválva és a leg-elegánsabban újonnan bebútorozva. Lift, villamos világítás, meleg- és hidegvízvezeték, tengerifürdők. A fürdőigazgatóság épületei: Stefánia szálloda, Quarnero szálloda és kávéház, 1-ső 2-ik és 3-ik számú dependance, Amália, Angiolina, Flóra, Laura, Mandria, Statina villák stb.

A társaság szállodái a fürdőhely központjában, a híres babérodőben a tengerparton, a legolcsóbb, e nemben egyedülálló kényelmet nyújtják. (Angiolina tengerifürdő a Quarnero szálloda mellett, Lajos Victor főherceg meleg tengerifürdő és gyógyfürdő a Stefánia szállóval és a 2-ik számú dependanceval közvetlen összeköttetésben.)

A Quarnero kávéházban, a Glacier pavillonban, a Stefánia szálloda télikertjében és nagy éttermében naponta hangverseny. Az elegáns nagyközség találkozó helye.

A legjobb híri konyha. Saját borpince, 25 féle francia pezsgő. Nagy társalgóhelyiségek, olvasóterem, zeneterem, játéktér, télikert, jól szellőztetett magas éttermek nagy kiterjedésű saját park, gyönyörű kilátással a fiumei öbölre (Quarnero) és a szigetcsoportha (Vegliá, Cherso).

A Stefánia szállodában minden nyelven beszélnek. Tudakozódásra zivés készséggel válaszol a „Nemzetközi Hálókocsi-társaság“ fürdőtelepeinek igazgatósága.

Abbazia Stefánia szálloda.

HIRDETÉSEKET

felvesz a „Fiumei Hirlap“ kiadóhivatala.

Butorok gyári raktára.

Hertmann József és fia

Via Governo (Corso) - FIUME, - Telefon 504. sz.

Fa-, vas-, szőnyeg-kanapee és foteuil

BUTOROK

nagy kiállítása.

Mérsékelt árak. Gyors és szolid kiszolgálás. Vidéki megrendelések azonnal elintéztetnek. Az áruk díjmentesen szállíthatnak a pályaudvarra, vagy a hajóra. Készízetésnél cassa scontó.

Legjobb alkalmi butor beszerzési forrás.

Függöny és szőnyeg raktár. — Tetszés szerinti minták.

Az üzlet egy része bérbeadó.

Bővebb tudósítások fenti cégnél.

Fentartott hely a Fiumében lévő

„ALLA SALUTE“

gyógyszertár

részére; Dr. MIZZAN A.,

az „ADRIA“ palotával szemközt. — Telefon 395.

A gyógyszertár ajánlja magát minden orvosi rendelést azonnal és exakt elkészíteni. Kapható minden gyógyszerészeti különlegesség, gyógyszerzappanok, az összes ásványvizek, toalettcikkek és szépítőszerek, stb. stb.

Alessandro S. Szántó

Via Governo 14 - FIUME - (Corso) Telef. 46.

Higiéniai-, gummiaru-, orvosi és orthopediai műszer, kötszer, gummi-harisnya, toilette cikk és illatszer üzletét megnyitotta.

Orvosi és orthopediai műszerek gyorsan és mérsékelt árban javíttatnak.

Ha aperto il suo negozio con grande assortimento

Articoli Igienici, di Gomma, Strumenti Chirurgici ed Ortopedici, Bendaggi, Calze elastiche, Articoli da Toilette, Profumerie, ecc.

Si assumono riparazioni di Strumenti Chirurgici ed Ortopedici.